

Adta: Matulai
Vette: Szabó János
Idő: 1966. III.16.
Hely: Nyilvános

Marinovich Endre 1965. október 7-től 1966. február 28-ig tartózkodott Svájcban, ösztöndíjasként, amelyet a MOTI biztosított. Kinti tartózkodása alatt a MOTI „segélyként” Sfr 1800.-at bocsátott rendelkezésére. Az összegek postán érkeztek [REDACTED] feladó jelzéssel, illetőleg [REDACTED] által személyesen történtek átadásra.

A MOTI tevékenysége elsősorban ösztöndíjak szerzéséből és magyar diákok számára történő közvetítéséből áll. Programjában szerepel az, hogy az ösztöndíjak biztosításánál nincs tekintettel világnézeti szempontokra, valamint az a kitétel, hogy a magyar diákok külföldi tanulmányaik befejezése után térjenek vissza Magyarországra és a külföldön szerzett ismereteket itthon hasznosítsák. [REDACTED] közlése szerint Marinovich az egyetlen volt, aki közvetlenül Magyarországról érkezett volna, mások számára – nevet nem említett – külföldi tartózkodásuk folyamán / látogató vagy turista útlevéllal/ biztosították a tanulmányaik folytatásához szükséges összeget. A MOTI, a MEFESZ alszerveként működik, és az utóbbi időben a világnézeti különbségekből adódó személyi ellentétek teszik rendkívül nehézé mindkét szervezet munkáját. A MEFESZ vezetősége hosszú ideig – [REDACTED] közlése szerint – mentes volt a jobboldali, szélsőjobboldali befolyásoktól, rendkívüli sikeres akciót szerveztek pl. a Helsinki-ben rendezett VIT alkalmából. Megbízták a MEFESZ, mint a magyar emigráns diákok szervezetét, hogy a VIT időszakban ellenpropagandát fejtsen ki, s erre a célra hatalmas mennyiségű írásos propagandaanyagot bocsátottak rendelkezésükre. Ezt a nyomtatványt Helsinkiben osztogatniuk kellett volna. Sikertelenül azonban elérni, hogy a delegáció tagjai csupa jó érzésű fiatalból álljanak, s a nagymennyiségű propagandaanyagot utazás közben a hajóról a tengerbe dobták. [REDACTED] közlése szerint a MEFESZ tevékenysége egyre inkább korlátozott, ami érthető is, hiszen egyre kevesebben lesznek a disszidált magyar diákok, s ezzel a kiöregedéssel a szervezet jelentősége egyenes arányban csökken. Ugyancsak korlátozottnak látszik a továbbiakban a MOTI tevékenysége, ugyanis a rendelkezésükre álló pénzalap rendkívül csekély.

[REDACTED] rendkívül sokoldalú érdeklődésű, józan gondolkodású embernek látszik. Budapesten a Közgazdaságtudományi Egyetem hallgatója volt, majd elvégezte Svájcban a St. Galleni Közgazdasági Főiskolát. Ezután Genfben költözött, ahol elvégezte a Közgazdaságtudományi Egyetemet és jelenleg doktori értekezésének előkészítésén dolgozik. Kitűnően beszél németül, franciául, angolul. Rendkívül jól tájékozódott a hazai eseményeket illetően, csaknem minden fő kérdését ismeri gazdaságpolitikánknak és gazdasági rendszerünknek. Ez érthető, hiszen rengeteg magyar újságot, cikket és folyóiratot rendszeresen olvas, előfizetője a Közgazdasági Szemlének és a Figyelőnek. Igen érdeklődő volt a jelenlegi magyarországi viszonyokat illetően. Különösen érdekelték a fizetési

viszonyok, nyelvvizsgarendszer, a különböző tudományos fokozatok elnyerésének módja. Szakmai képzettsége és általános érdeklődési köre meghaladja az átlagos szintet. Felesége: ████████ magyar. Lakása gondozottan és szépen berendezett. ████████ felvetette azt a gondolatot, hogy külföldön élő magyar diákok Magyarországon megjelenő folyóiratokban szakmai cikkeket helyezhessenek el.

ÁBTL – 3.2.5. 0-8-095/5/367

██████████ St. Gallenben élő magyar. Felesége svájci és szintén St. Gallenben dolgozik. Felesége 1965-ben járt Magyarországon. ████████ a Szentendrei Tiszti Iskola hallgatója volt, majd 1956-ban, a Tiszti Iskola forradalmi bizottságának elnökhelyettese. St. Gallenben végezte el a Közgazdasági Főiskolát és ezután hosszú ideig Lausanne-ban, a Svájci Kereskedelmi Kamaránál /Handelszentrale/ dolgozott. Munkáját 1965 végével megszakította és doktori disszertációján dolgozik. Disszertációjának témája: A Szovjetunió árrendszere, különös tekintettel a bevezetésre került új gazdasági reformokra. ████████ németül, oroszul és franciául beszél. Igen erős benne a vágy Magyarország után, nagyon szeretne már egyszer látogatóba hazajönni, de mindaddig nem tud, amíg a svájci állampolgárságát nem szerezte meg. Valamennyi Magyarországgal kapcsolatos, és Magyarországot érintő eseményt nagy figyelemmel kísér, diáktársai általában baloldalinak tartják.

██████████_Magyarországon politikai elítéltként börtönben volt, 1956-ban szabadult. Szintén a St. Galleni Közgazdasági Főiskolán végzett és egy Horni textilgyárban dolgozott. 1966. januárjában állást változtatott és Marinovich által ismeretlen helyre költözött. Ebben az időszakban a kapcsolat ████████ és Marinovich között megszakadt. A kapcsolat megszakadásának egyébként oka az, hogy ████████ a Marinovich által beszélgetés formájában közölt adatok alapján feljelentést tett a Svájci Idegenrendőrségénél ████████ ellen.

A feljelentés jogcíme: ████████ nem biztosította Marinovich számára az előzetesen levélben megígért ösztöndíjat. Az igazság az, hogy Marinovich a teljes összeget valóban nem kapta meg, de a rendelkezésére bocsátott pénz tanulmányait és megélhetését biztosította, sőt abból vásárlásra is /gk./ tudott fordítani. ████████ felesége magyar, három gyereke van. Kezdetben ████████ igen segítőkészen viselkedett Marinovich-csal szemben, ismertette a Főiskolán elintézendő ügyek módját, közölte, hogy lakáshoz legjobban a Főiskolán működő lakásközvetítő szerv útján tud jutni és segítségére volt ebben.

██████████_a Főiskolán tanuló magyar, nő, felesége, svájci, egy gyermeke van és édesanyja is vele él. Különösebben nem érdeklődő természetű, inkább a mulatozás és az ivászat érdekli. Kb. hatodik éve tanul a Főiskolán, igaz, hogy időközben két évet ki kellett hagynia.

██████████_szintén a Főiskolán tanul, rendkívül szorgalmas, szintén nő, felesége svájci, egy gyereke van. A magyar gazdasági élet iránt ő is érdeklődő, bár gazdasági ismeretei meg sem közelítik ████████, illetőleg ████████. Tanulmányait Ausztriában kezdte, azután feleségére való tekintettel költözött át Svájcba.

██████████ Budapesten érettségizett, azután Svájcban igen sok mindennel próbálkozott, dolgozott gyárban, de hallgatója volt a Zürichi Orvosi Egyetemnek is. Jelenleg a St. Galleni Főiskolán tanul, Magyarországról csak a sportesemények érdeklik.

██████████ Főiskolai hallgató, de ugyanakkor jazz-zenekara is van. Általában tanulmányi időben a városban, szünetben pedig az üdülőhelyeken játszik.

██████████ elvégezte a St. Galleni Főiskolát, s jelenleg a Főiskola mellett működő egyik tudományos intézet munkatársa. Felesége svájci, állampolgárságának megszerzése folyamatban van, amint ezt sikerül elérnie, szeretne Magyarországra látogatni.

ÁBTL -3.2.5. 0-8-095/5/368

██████████ Marinovich szállásadója, szimpatikus svájci társaság, a férj fűtőtechnikus, az asszony háztartásbeli, négy gyerekük van. Házuk felső emeletén kiadják rendszeresen a szobákat, s tekintve, hogy a szobák meglehetősen szerények, általában diákoknak. Lehet, hogy a ██████████ nyári utazási terveibe Magyarországot is beiktatja, de legföljebb két napos tartózkodással.

██████████ olasz- svájci milliomos család tagja, már csaknem az egész világot beutazta. Legközelebbi tervei között szerepel egy utazás a transzszibériai vasúton, a teljes Szovjetunió keresztül. Ha terve sikerül, Magyarországot is útba ejti.

██████████ aki az NSZK-ban él, elmondotta, hogy tudomása szerint egyes magyarok azért kapnak útlevelet, hogy a magyar emigráns szervezetekről információt szerezzenek. Ugyanezt kérdezték tőle is 1965. tavaszán, Budapesti tartózkodásakor.

A Svájcba érkező idegen állampolgárnak érkezését követő egy héten belül jelentkezni kell, az u.n. Einwohnerkontrolle-nél, amely tulajdonképpen a városi, illetőleg kantonális tanács szerve, de szorosan együttműködik az Idegenrendőrséggel. Jelentkezéskor az útlevelet le kell adni és az útlevel helyett egy ideiglenes személyazonossági igazolványt adnak ki. Külföldre távozáskor ismételtelen jelentkezni kell, s ekkor a személyazonossági igazolvány leadása ellenében visszaadják az útlevelet. Annak, aki egy hónapnál hosszabb ideig tartózkodik Svájcban, kötelező betegbiztosítást kell kötnie.

Értékelés:

A jelentés nem tükrözi teljes egészében „Matulai” tapasztalatait. Kiegészítésre szorul elsősorban [REDACTED] magatartásával kapcsolatos feljegyzés és annak kapcsán Unger László rendőrségi kihallgatása.

A következő találkozón újabb feladatként részletesebb beszámolót kérünk egyrészt a [REDACTED] kapcsolatos ügyről, másrészt [REDACTED] és [REDACTED] tevékenységéről, magatartásukról kérünk bővebb tájékoztatást.

Megjegyzés:

Matulai az Ipari Vásár idején piackutató feladattal állandó jelleggel a kiállítás területén fog tartózkodni. Ezt a lehetőséget javaslom kihasználni pl. gazdasági kimenés.....¹

Budapest, 1966. március 17.²

ÁBTL – 3.2.5. 0-8-095/5 /369

¹ 3 szó nem olvasható, nem értelmezhető

² kézzel írva